

anmeldelser

Det store spørsmålet

– elegant besvart av en modig allmennlege

ANMELDT AV LINN GETZ

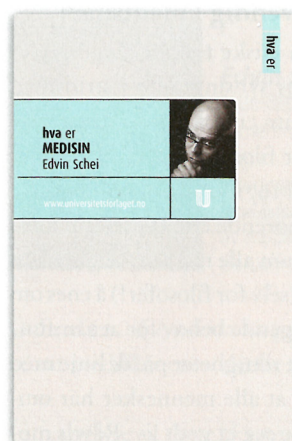
Universitetsforlaget har, i en delikat bokserie kalt *hva er*, utfordret noen av Norges fremste fagformidlere til å gi svar på store og krevende spørsmål. Serien består av korte essays som skal gi nybegynneren et stimulerende møte med ukjente tema, mens den viderekommende gjennom de samme tekster skal kunne få nye perspektiver på kjente tema. Ingen liten ambisjon. I *hva er-serien* finnes per idag et tyvetalls titler av typen *Hva er makt*. *Hva er etikk*. *Hva er litteraturvitenskap*.

I desember 2007 utkom boka *Hva er medisin*.

Hvem i all verden hadde mot til å skrive en bok med en så mektig og grenseløs tittel, kan man spørre. Utpostens lesere bør være stolte av svaret, – forfatteren er nemlig allmennlege. Edvin Schei, kombinert fastlege og ansatt ved seksjon for allmennmedisin ved Universitetet i Bergen. I god allmennmedisinsk ånd tok han en utfordring de aller fleste norske leger, både de med og uten doktorgrader, professorater og ærestitler, ville ha veket unna for. «Greit» må Edvin ha sagt. «Gi meg premissene, og jeg skal løse oppgaven.» Og rammebetingelsene var omtrent disse: «Cirka 150 små tekstsider, alt inkludert. Gå rett til poengene!»

Med andre ord: Mission impossible?

Nå er ikke Edvin Schei noen hvemsomhelst. Han har skrevet bøker før, og er kjent som en modig og kreativ kollega. Ikke minst har han lenge vært en 'mastermind' i planleggingen av en unik, konstruktiv og fagkritisk foredragsserie i regi av «Filosofisk poliklinikk» i Bergen. Tiden mellom 1998 og våren 2008 teller ikke mindre enn 83 solide og nytenkende foredrag (møteoversikt på www.uib.no/isf/fil-pol/). Og i Filosofisk poliklinikk holder man blikket løftet selv når hjertet banker og beina skjelver... Møtene arrangeres midt i skolemedisinens høyborg – Store auditorium på Haukeland Universitetssykehus. Foredragsserien har inspirert og styrket mang en søkende helsearbeider, mens de mer selvtilfredse kan ha blitt provosert og opprørt over å høre kolleger uttrykke bekymring i forhold til utviklingen i vårt fag. Man bør jo vite bedre enn å skite i eget reir. Edvin Schei's engasjement for faget skaper med andre ord bevegelse. Og ryktene om poliklinikkens kompromissløse selv-

Edvin Schei:
Hva er medisin
Oslo; Universitetsforlaget, 2007
160 sider

ransaker har trengt stadig dypere inn i de medisinske korridorer. Til beste for faget medisin – et fag som verken bør betraktes som selvsagt eller uproblematisk. Medisinen trenger kontinuerlig selvrefleksjon og nytenkning omkring sin rolle, sine mål og sine midler. Kun slik kan faget leve opp til forventningene om å være til hjelp, og gjøre minst mulig skade.

En norsk bok om hva medisin 'egentlig' er, kunne vært skrevet på cirka 21 000 forskjellige måter, om vi tar utgangspunkt i antallet leger i vårt land, med tilhørende faglige favoritter og kjepphester. Edvin Schei har gjort klokt i å utvikle en *personlig* beretning om faget medisin, istedet for å presentere et konsensuspreget «overblikk fra ingensteds.» Og han søker bevisst å balansere beskrivelsen av «medisinsens godhet og slagkraft» opp mot en presentasjon av fagets tvetydighet og problematiske områder. Dette lykkes han godt med. Som i sitt arbeid med Filosofisk poliklinikk viser forfatteren sin sjeldne og dyrebare teft for å kartlegge «områder hvor medisinen – som fag eller tema – trenger ytterligere debatt, kunnskap og refleksjon» (s. 9).

Det er tydelig at forfatteren har sett, tenkt og lest mye før han satte seg ved tastaturet. Det gjør at han evner å skrive både klart og kort om svært komplekse saker. Han har også sirklet inn relevante og spennende referanser for den som vil lese mer. Bokas kapitler har følgende titler: *Riss av medi-*

sinens landskap, Historien, Hvorfor blir noen syke, og andre ikke, Medisin og helsevesen i Norge, Medisin som vitenskap, Helse – et gåtefullt begrep, Makt – til å hjelpe, Fremtiden er nå.

De første kapitlene gir informativ oversikt over medisinfagets røtter og historiske utvikling. Fra og med kapitlet om medisin i Norge slippes leseren også inn i klinikkens lukkede rom der vi møter pasienter og fagutøvere «tett på». De kliniske vignettene omfatter sykehus, legevakt, allmennpraksis, ja endog en studenteksamen, og har fine detaljer som gjør det mulig for nybegynneren å få øye på (og for den erfarne ringrev å se med nye øyne) en del av fagets grunnleggende tatt-for-gittheter, premisser og særegenheter, slik de arter seg i praksis. Eksempler på 'store' temaer som bakes inn i gripende pasienthistorier er klinisk beslutningslære og fagets iboende usikkerhet; finesser og fallgruver i klinisk kommunikasjon; betydningen av å jobbe i team, og teknologiens tvetydige rolle – som essensielt verktøy for elegant problemløsning i ett øyeblikk, og distraherende og dehumaniserende faktor i det neste. Forfatteren formidler også slående kontraster innad i faget, mellom biomedisinske hi-tech-scenarier der personalet framstår som høykvalifiserte og vennlige kroppsteknikere (vi følger en pasient gjennom invasiv cardiologi) og 'nakne' kliniske møter hvor menneskets eksistensielle sårbarhet og grunnleggende ensomhet er hva det handler om – eller bør handle om.

... Og dermed har Edvin Schei etter mitt syn innfridd intensjonen om å tilby nybegynneren et engasjerende «hands on» møte med faget medisin, samtidig som den erfarne kan lene seg tilbake og la seg berike av nye assosiasjoner og tanker. Mission completed!

Hva er medisin er en misunnelsesverdig godt skrevet bok. Stadig kom jeg over utsøkt presise og fortattede formuleringer. Noen eksempler blant mange mulige:

«... helsearbeidere trenger personlige egenskaper som setter dem istand til å integrere universelle og individuelle fakta, vitenskap og subjektivitet, kalkyle og intuisjon.» (s. 11)

«Å gi pasienter tid er viktig, men viktigere enn lang tid i dag er tydelige signaler om at legen kommer til å ha nok tid og engasjement i tiden som kommer.» (s. 131)

«I flommen av nye kunnskaper og teknologiske mirakler vil vi alltid måtte forholde oss til eksistensens grunnvilkår – vi er sårbare, dødelige og avhengige. Vår tid på jorden er begrenset. Den erkjennelsen er grunnfjellet som godt liv kan bygge på.» (s. 149, bokas siste setning.)

I bokanmeldelser er det tradisjon for å peke på noe som kunne eller burde vært annerledes. Jeg har fundert over hva jeg skulle skrive i den anledning. Det finnes passasjer i boka som sikkert kan vekke frustrasjon eller uenighet hos enkelte lesere. Men slik skal nok en *hva er-bok* være. Og noen direkte feil har jeg ikke kommet over. Jeg velger derfor å forbli imponert over helheten, og la detaljene ligge.

“*Courage is what it takes to stand up and speak; courage is also what it takes to sit down and listen.*”

WINSTON CHURCHILL

Hva er medisin er en bok du bør eie. Les den, lån sitater fra den, bruk den som «råstoff» i undervisning eller veiledning av studenter og kolleger. Del den med unge mennesker som lurer på om de skal søke seg inn på medisinstudiet. Og er du ennå i tvil, så husk at boka veier 155 gram og koster 149 kroner. Faglig visdom er ofte dyrekjøpt eller tung å erverve seg, men ikke denne gangen.

Midler til allmennmedisinsk forskning

Utlysning av forskningsmidler fra Allmennmedisinsk forskningsfond. Søknadsfrist 15.3. 2008

Allmennmedisinsk forskningsfond har som formål å fremme allmennmedisinsk forskning på allmennmedisinens premisser og bidra til etablering og nasjonal koordinering av aktivitetene ved de fire allmennmedisinske forskningsenheter. Det vil bli lyst ut midler fra dette fondet to ganger årlig. Fondets styre vil fastsette tak for samlet tildeling ved hver søknadsrunde. Fondets kapital er for tiden på ca. 12 millioner kroner.

Allmennmedisinsk forskningsfond tildeler stipend av varighet fra 3 til 12 måneders til forskningsprosjekter innen det allmennmedisinske fagfeltet. Det vil bli anledning til å søke om forlenget støtte til samme prosjekt ved senere utlysninger. Det kan søkes om støtte til prosjekter med flere forskere eller samarbeidsprosjekt der for eksempel flere allmennmedisinske forskningsenheter deltar.

Ved vurdering av søknader vil det bli lagt vekt på prosjektets relevans, kvalitet, og gjennomførbarhet samt søkers og eventuell veileders kvalifikasjoner. Det vil bli lagt betydelig vekt på tilknytning til en av de fire allmennmedisinske forskningsenheter eller en av de allmennmedisinske universitetsseksjonene/faggruppene. Fondet vil prioritere støtte til søkere som er allmennleger uten doktorgrad, men der doktorgrad er framtidig siktemål med forskningen. Søkere uten forskerkompetanse (doktorgrad eller tilsvarende), må ha veileder med slik kompetanse.

Søknader om stipend skal inneholde:

- antall måneder og stillingsbrøk søknaden gjelder for
- prosjektbeskrivelse (maksimum 5 sider)
- finansieringsplan/budsjett, tidsplan og plan for formidling
- søkers CV med publikasjonsliste
- veileders CV med publikasjonsliste
- skriftlig bekreftelse på veiledning og tilknytning til allmennmedisinsk forskningsenhet og/eller allmennmedisinsk universitetsseksjon/faggruppe, mv.
- annen relevant dokumentasjon som samarbeidserklæringer, uttalelse fra Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, opplysninger om andre prosjektmedarbeidere som skal lønnes av de aktuelle prosjektmidler, oa.
- opplysninger om evt. søknad om finansiering fra andre kilder.

Søknad med vedlegg sendes Allmennmedisinsk forskningsfond ved fondets leder, Gisle Roksund, gisle.roksund@gmail.com innen 15.3.08. Søknader mottatt etter denne dato vil ikke bli vurdert. Søknaden sendes som vedlegg til en e-post, fortrinnsvis som ett samlet PDF-dokument. Merk dokumentet med søkerens navn.